

Pakker for småby- og bygdebyutvikling

- klimasmarte og attraktive byer og bygdebyer for alle

Lene Hennum
6. desember 2019, Tfk

TELEMARK
fylkeskommune

FNs 17 bærekraftsmål og 169 delmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030

TELEMARK
fylkeskommune

Hva er gevinstene ved å utvikle tette,
inkluderende og involverende byer for alle?
–tilgjengelighet og deltakelse i steds- og levekårsutvikling

Bygdepakke Bø og Sauherad

Bygdepakke Bø og Sauherad Hovudprosjekt 2018-2020

Overordna mål er

- å redusere lokaltrafikken i Bø sentrum
- og få flere til å sykle, gå og reise kollektivt
- i og mellom attraktive steder i den nye kommunen.

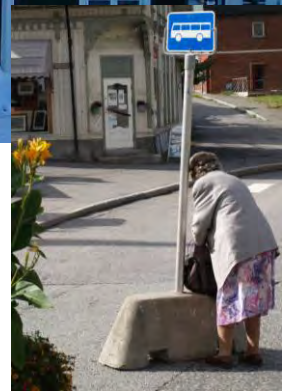

**Kommune – fylkeskommune - SVV må samarbeide for å
 redusere trafikken uten å legge om veien**

- Byscenografi - attraktivt å bo, jobbe, få tjenester, delta, gå og være for alle
- Sentrumsnære universelt utforma møteplasser, nærfriluftsliv og turveger
- Gå-strategier som fremmer og sikrer gjennomføring av finmaska gangnett
- Universell utforming og tilgjengelighet for alle i byer og bygdebym
- Trafikksikkerhet
- Vintervedlikehold for mjuke trafikanter
- Barnetråkk/folketråkk/eldretråkk

**MÅL 3: SIKRE GOD HELSE OG FREMME LIVSKVALITET FOR ALLE,
UANSETT ALDER**

**3 GOD
HELSE**

- Vannrenseanlegg kan være miljøskapende
- Klimatilpasning og byscenografi gir merverdi
- Drikkevannskilder langs turveger og i byen
- Toalettforhold tilgjengelig for alle

6 RENT VANN OG GODE
SANITÆRFORHOLD

**MÅL 6: SIKRE BÆREKRAFTIG VANNFORVALTNING OG TILGANG TIL
VANN OG GODE SANITÆRFORHOLD FOR ALLE**

- Stedsutvikling - for alle med
 - tverrfaglig innhold og involvering
 - klynger av aktører og ulike botilbud
 - næring/arbeidsplasser/tjenester i sentrum
- Gåvennlige byer og bomiljø med nye boformer
- Oversiktlige, trygge, lyssatte, trivelige bymiljø
- Universelt utforma gater, plasser og parker

11 BÆREKRAFTIGE
BYER OG SAMFUNN

**MÅL 11: GJØRE BYER OG BOSETTINGER INKLUDERENDE, TRYGGE,
MOTSTANDSDYKTIGE OG BÆREKRAFTIGE**

- **Lokalisering** som fremmer gange, sykling, trilling og kollektivreiser
- **Gå** – tilrettelegge for mjuke reisevaner, konkret og målretta
- **Klimatilpasning** i byer og bygdebyer
 - ta vannet inn, kombinere grønne løsninger og forsinkelsesbasseng med aktivitets- og turvegtilbud
 - vann og lek i byer og bygdebyer

MÅL 13: HANDLE UMIDDELBART FOR Å BEKJEMPE KLIMAENDRINGENE OG KONSEKVENSENE AV DEM

- Våken og glad – skoleveg, ja!
- Ivareta grøntområder og kombinere gåvennlige løsninger med grønne hensyn
- Lokalisere sentrumsnære turveger og opplevelser uten å forringe naturmangfold

15 LIV PÅ LAND

MÅL 15: BESKYTTE, GJENNOPPRETTE OG FREMME BRUK AV ØKOSYSTEMER, SIKRE BÆREKRAFTIG SKOGFORVALTNING, BEKJEMPE ØRKENSPREDNING, STANSE OG REVERSERE LANDFORRINGELSE SAMT STANSE TAP AV ARTSMANGFOLD

Helhetlig grep gjennom 14 arbeidspakker

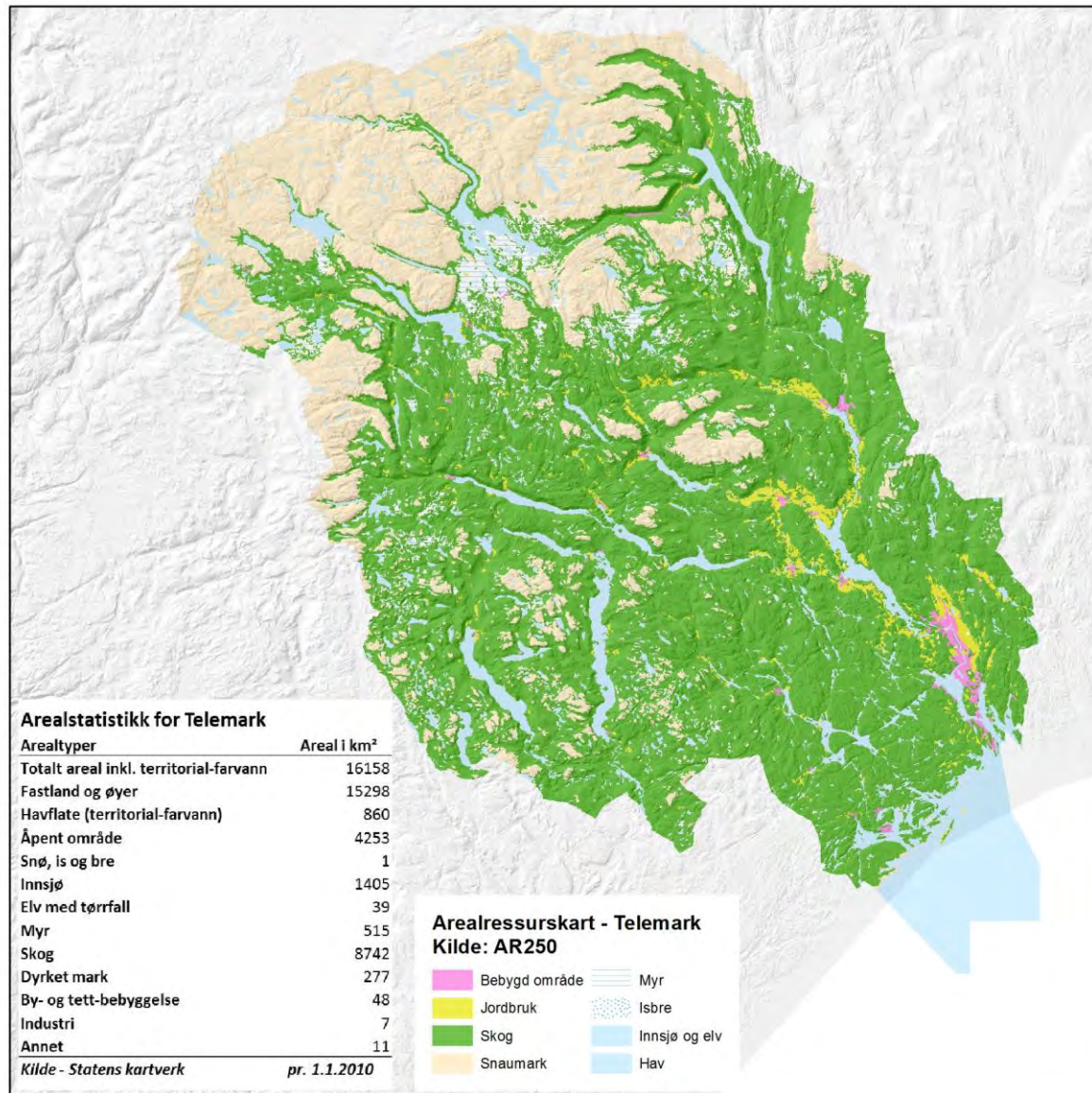
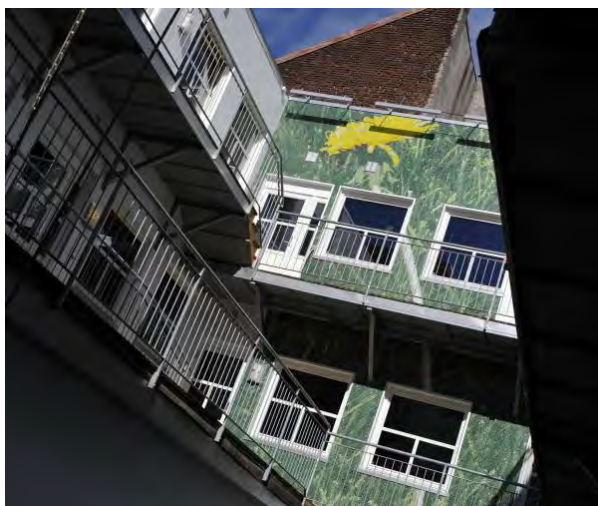
- Prøv ein elsykkel
- Sykkelplan
- Sykkeltampanjer
- Fortettingspotensiale Gvarv
- Kollektivknutepunkt Sauherad
- Parkeringsstrategi Bø sentrum
- Utvikling av Bø stasjon
- Framtidsstudie Bøgata
- Måltal for sykkel, gang og kollektivbruk
- Mobilitetsstrategi
- Forskingsprosjekt – Tettstadpakker
- Veileder for fortetting og uterom
- Strategi, styring og kommunikasjon

3% næringsareal for matproduksjon tett på byer og bygdebyer – jordvern og urbant landbruk ny trend

Samfunnseffekt i
gjenbruk, fortetting
og kreativ byutvikling?

Degrowth – og målgruppene
fastboende, migranter og
livsstilflyttere i alle aldre

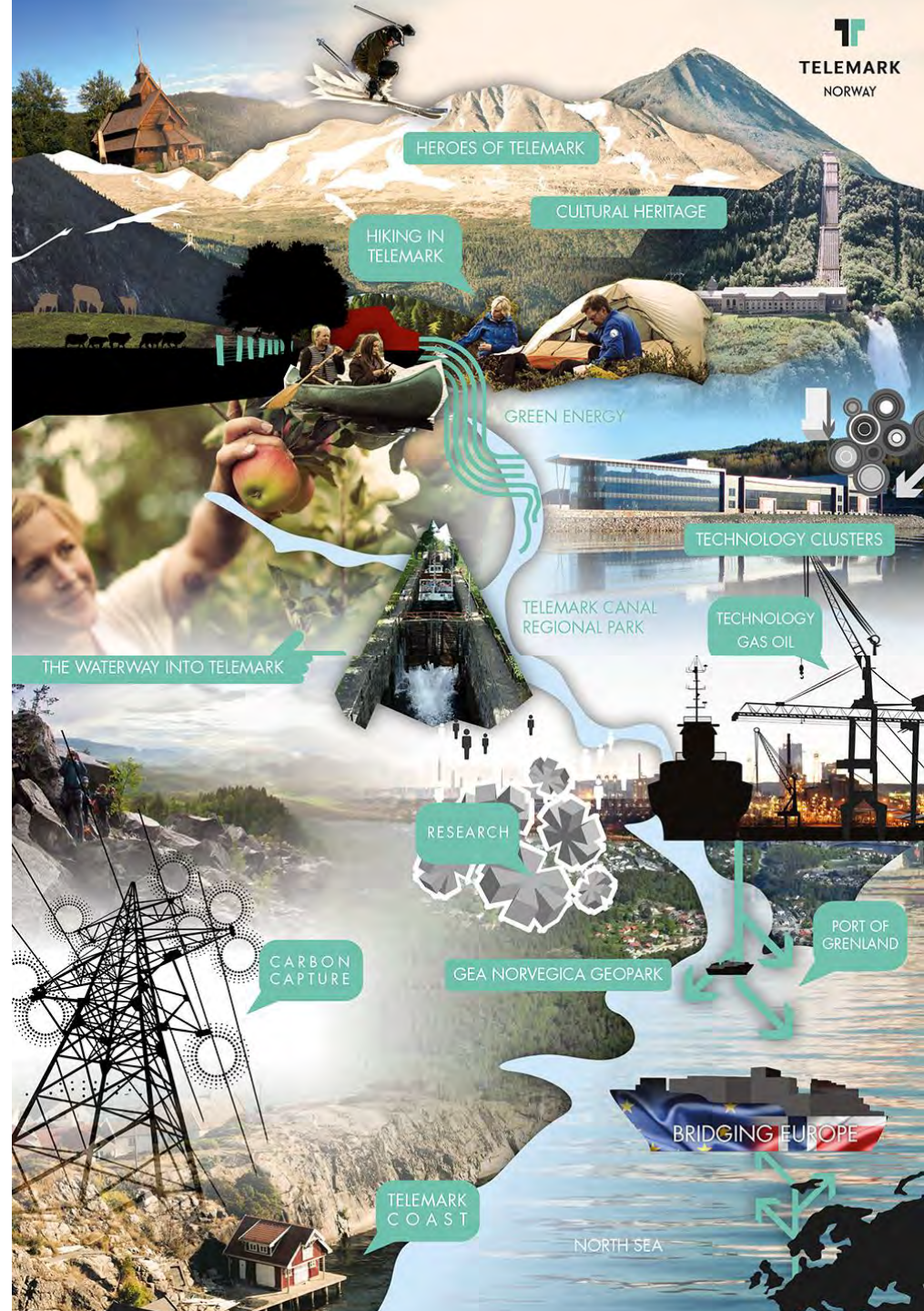
Telemark

inntil 31.12.2019

- **Telemark fylke** har
18 kommuner (snart 17)
173 318 mennesker hvorav
134 266 innbyggere i småbyer,
bygdebyer, tettsteder, dvs
77,5% av befolkningen bor tett
- **Grenland – region**
6 kommuner
121 773 mennesker,
106 596 i tettbebygd strøk
- **Grenland - byområde**
4 kommuner
107 287 mennesker hvorav
97 014 i tettbebygd strøk

SSB 4. november 2019

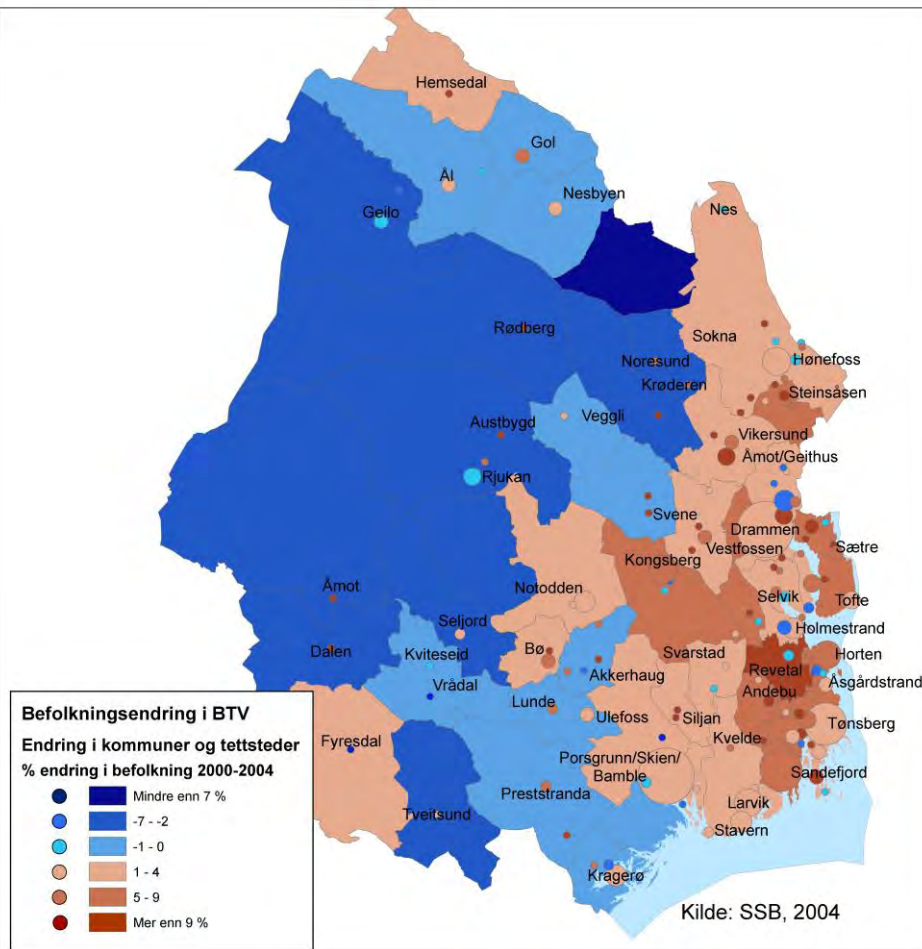
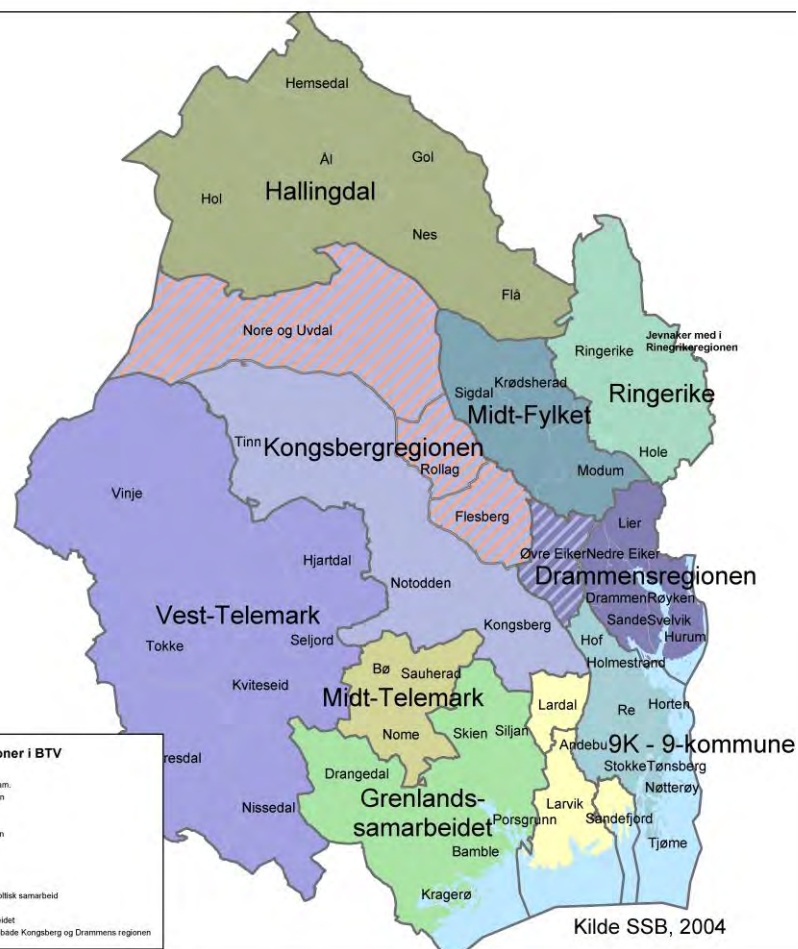
Folkemengde i tettbygde og spredtbygde strøk 2019

	Tettbygde strøk	Spredtbygde strøk	Ukjent	I alt	Andel bosatte i tettbygde strøk
0805 Porsgrunn	34 538	1 641	45	36 224	95,3
0806 Skien	49 528	5 035	82	54 645	90,6
0807 Notodden	9 354	3 307	21	12 682	73,8
0811 Siljan	1 183	1 144	2	2 329	50,8
0814 Bamble	11 765	2 307	17	14 089	83,5
0815 Kragerø	7 991	2 409	6	10 406	76,8
0817 Drangedal	1 591	2 486	3	4 080	39,0
0819 Nome	3 841	2 686	11	6 538	58,7
0821 Bø (Telemark)	3 956	2 671	3	6 630	59,7
0822 Sauherad	1 687	2 600	6	4 293	39,3
0826 Tinn	3 874	1 904	2	5 780	67,0
0827 Hjartdal	0	1 571	1	1 572	0,0
0828 Seljord	1 428	1 502	4	2 934	48,7
0829 Kviteseid	790	1 610	3	2 403	32,9
0830 Nissedal	568	907	1	1 476	38,5
0831 Fyresdal	387	890	9	1 286	30,1
0833 Tokke	607	1 617	4	2 228	27,2
0834 Vinje	1 178	2 539	6	3 723	31,6
Telemark	134 266	38 826	226	173 318	77,5

Bo- og arbeidsmarkedsregioner på Østlandet

Bærekraft, attraksjonskraft og stedsidentitet BTV, 2004

Å finne på...prøve....erfare....og forbedre

Nye, nyttige og nyttiggjorte
produkter, prosesser, innretninger eller tenkesett

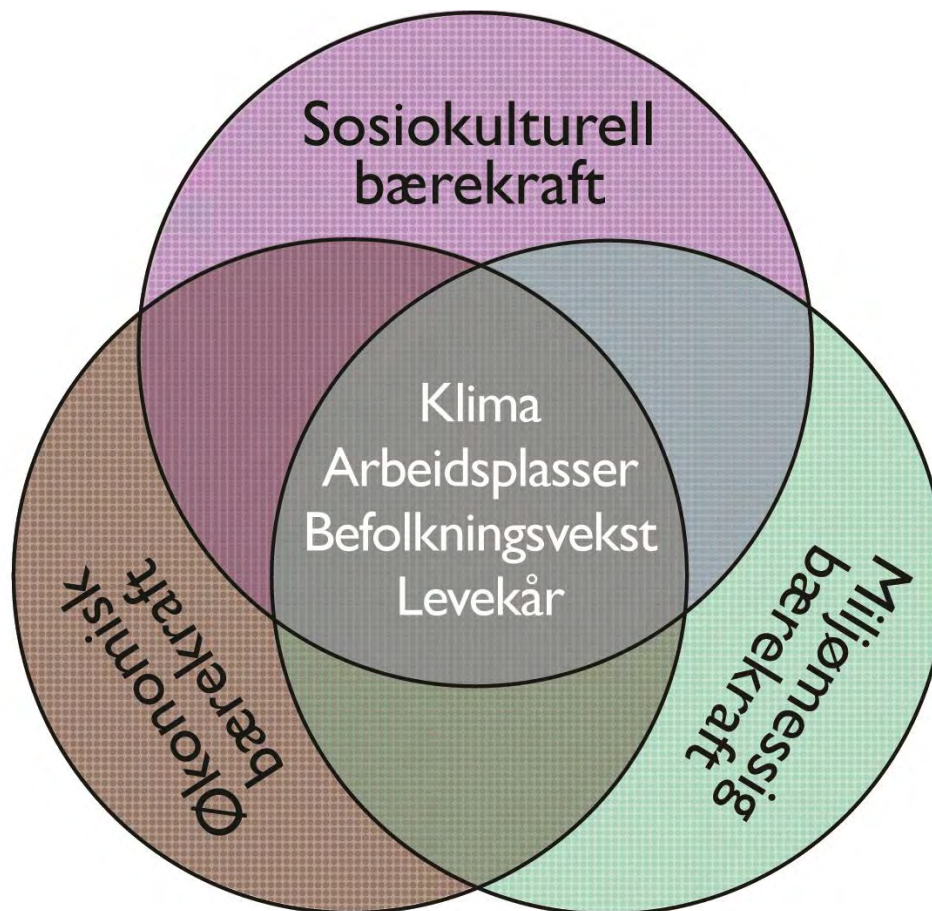
Årsak problem/mulighet konsekvens løsning

Foto: Dag Jensen

Bærekraftige Telemark 2016-20

Stedsinnovasjon knytta til **verdivalg** med mål og innsatsområder

Bærekraftige Telemark 2012-16 og 2016-20 med attraksjonskraft for bedrifter, besøk og bosetting

Vi får det vi prioriterer og bruker ressurser på - **politikk virker!**

VTfk 2020-2024

www.telemark.no

Hva er forankra i regionale planer?

Forslag til nye planer

Klima
Verdiskaping og ressursforvaltning
By- og stedsutvikling
Samferdsel og infrastruktur
Befolkning, levkår og helse
Kunnskap og utdanning
Kultur og opplevelser

- Regional plan for klima
- Regional plan for verdiskaping
- Regional plan for kystsonen
- Regional plan for folkehelse i Telemark

Gjeldende planer

- Regional plan for oppvekst og kompetanse 2016-2020
- Fylkesdelplan for Blefjellområdet
- Regional plan for Hardangervidda
- Regional plan for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei
- Regionale planer for vannforvaltning 2016-2021
- Fylkesdelplan for Grenlandsbanen
- Regional plan for samordna areal og transport for Telemark 2015-25
- Regional plan for samordna areal og transport i Grenland 2014-2025
- Interregional plan for intermodal godstransport i Telemark og Vestfold

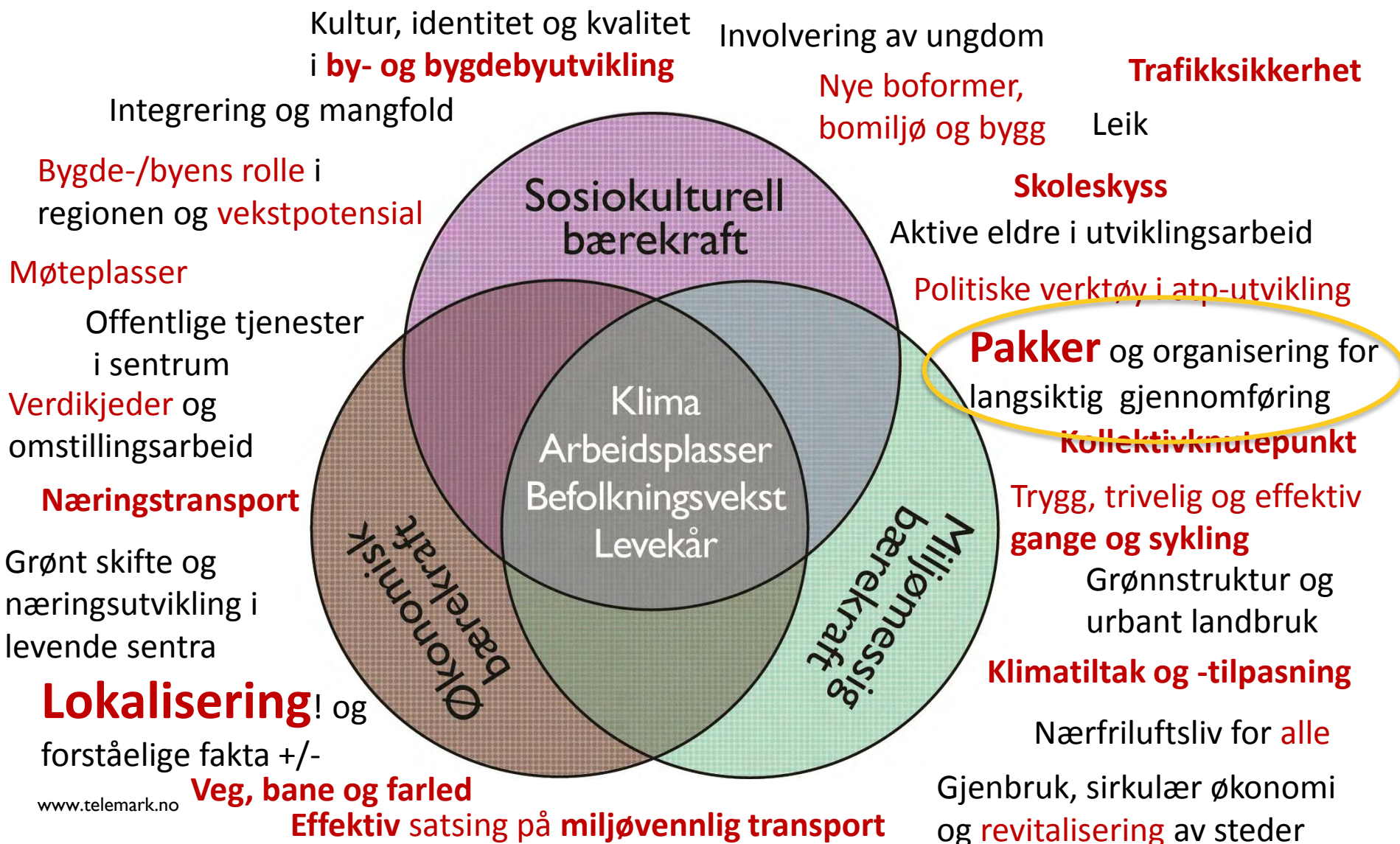
Målretta planstrategier og planer som gir gjennomføringskraft for bærekraftige og attraktive kommuner i nytt fylke

Hvordan jobbe bedre? – resultat gjennom **samhandling** er viktig!

Bærekraftige Telemark 2016-20 og ATP-planene

Satsingsområdene, strategisk arbeid og resultat

Regional plan for **samordna areal og transport** i Telemark 2015-2025

MÅL

Befolkningsvekst

skal skapes ved å velge løsninger som sikrer attraktivitet for bedrifter, beboere og besøkende

Bærekraft

skal skapes ved å velge areal- og transportløsninger som fremmer miljøvennlig transport, trafiksikkerhet, god folkehelse og god samfunnsøkonomi

TELEMARK
fylkeskommune

Regional plan for
samordna areal- og
transport for
Telemark 2015-25

Årsmandat for **ATP Telemark**

Bakgrunn/ føringer

Forankring

Fylkestingets vedtak ATP Telemark, juni 2014

Føringer

Følge opp politiske vedtak i hovedutvalg og fylkesting våren 2014

Samarbeide tett med prosjekt fylkesveg, kollektiv/ kidII, stedsutvikling, plan, styringsdokument og bystrategi Grenland

Mål

Effektmål:

Befolkningsvekst skal skapes ved å velge løysingar som sikrar attraktivitet for bedrifter, bebuarar og besøkande.

Bærekraft skal skapes ved å velge areal- og transportlysingar som fremmer miljøvenleg transport, trafikkssikkerhet, god folkehelse, og god samfunnsøkonomi

Prosjektmål

Gjennomført årleg handlingsprogram.

Leveranser:

Rullering av handlingsprogram kvart år med politisk sak.

Bidrag til andre prosjekt og aktivitetar i avdelinga.

Leveranser innanfor utviklingsoppgåver, sjå handlingsplan.

(Starte arbeidet med nytt handlingsprogram med investeringsprogram for 2019-22, sjå eige mandat)

Ressurser

Budsjett: 100 000 konsulentmidler

Personell: 0,65 årsverk

Omfang

Start prosjekt: 01.01.2016

Slutt prosjekt: 31.12.2016

Organisering

Prosjektansvarlig:

Björg Hilde

Prosjektleder:

Aslaug (40%)

Prosjektmedarbeidere:

Ole (5%, fylkesveg), Hilde (5%, kollektivt), Lene (5%, stedsutvikling), Torbjørn (5%, plan), Kjell- Tore (5%, analyse)

Mandat Stedsutvikling 2018

Dato: 1. februar 2018

Bakgrunn/føringer

Forankring

Reg. plan, hp for areal og transport i Telemark

Reg. plan, hp for areal og transport i Grenland

Reg. plan, hp for næring og
nyskaping/rullering verdiskaping

Nasjonalt forum for stedsutvikling (dep/dir.)

Føringer

Inkludere tema og trekke inn kompetanse på folkehelse, nærfriluftsliv, kultur, næringsutvikling, gange, sykling og kollektivknutepunkt, klima, internasjonale koblinger for prosjektene. Vektlegge særpreg i Telemark, verdensarven og regionalparken.

Være aktiv for nye koblinger/satsingsområder der stedsutvikling kan bidra til å nå mål for bærekraftig regional utvikling, attraksjonskraft og klimasmarte løsninger.

Ressurser

Budsjett:

Kommunale veiledningsmidler: 22 700 kr

Forskning Bygdepakke Bø.: 100 000 kr

Regionale utviklingsmidler: ? kr

(Søke eksternt (KMD, HB mfl) v anledninger)

Personell: 0,8 årsverk

Omfang

Start prosjekt: 01.01.2018

Slutt prosjekt: 31.12.2018

Mål

Effektmål

Økt bosetting, næring og aktivitet i byer og tettsteder med trivsel og tilgjengelighet for alle

Resultatmål

- Inspirere, veilede og bidra til gjennomføring av stedsutviklingsprosjekt i kommunene i tråd med regionale planer. Koble på tverrfaglige ressurser (RG) fra fylkeskommunen.
- Følge opp fortettingsarbeidet forankra i atp, som starta høsten 2017 med case i kommunene.
- Følge opp pilotarbeidet Bygdepakke Bø og forskningsprogrammet med TØI, Tettstedpakker for attraktiv, inkluderende og klimavennlig stedsutvikling (søknad 2018).
- Implementere forskningsprogrammet Attraksjonskraft gjennom stedsinnovasjon i plan- og prosjektarbeid. Bidra i regionale planprosesser med plan- og stedsutviklingstema og atp.
- Stimulere kommunene til å søke statlige program. Følge opp sluttarbeid med byregionprogrammet og søke muligheter i Meld til St. Bærekraftige byer og sterke distrikt.
- Gjennomføre regionale nettverksmøter; BTVØ(AA)-seminar og tematiske i Telemark.
- Følge opp og koble på ressurser fra Nasjonalt forum for stedsutvikling til prosjekt i Telemark, spesielt KMD, Distriktssenteret, Husbanken, RA, Hdir og relevante dep/dir.
- Utvikle veilednings- og inspirasjonsmateriell etter behov og bruke www.telemark.no.
- Bidra til at gode prosjekt fra Telemark synes på www.stedsutvikling.no, www.distriktssenteret.no og www.universellutforming.org.
- Orienter og legge til rette for offensiv politikk på stedsledelse, by- og stedsutvikling.

Organisering

Prosjektansvarlig: Hildegunn Sørbø

Prosjektleder: Lene Hennum

Prosjektmedarbeidere: Sylvi Berg Holene, Kjersti Berg, Fredrik Dale Refling

Ressursgruppe: Hilde F Andersen (kollektivknutepunkt), Ole Martin Haukland? og Birgitte Hellstrøm/Marte (samordna areal og transport), Kjersti Ulriksen/Heidi Hamadi (folkehelse, levekår), Ole Bjørn Bårnes (nærfriluftsliv), Therese Surdal Lahus/Marte Aksnes (idrett og spillemidler), Line Ruud Ørslie (kunst og kultur), Gunnhild Randen (kulturminnevern), Geir Morten Johansen (næring), Mona Birgitte Rasmussen (reiseliv, Telemark sykkel fylke nr 1), Dawn Marie Syvertsen (internasjonalt), Nils Thorbjørn Myhren (voksen-/opplæring), Ingrid Strande (vannforvaltning), Frida Sviland (Telemarkskanalen regionalpark), Alexander Ytteborg (verdensarvområdet), Marianne Haukås (klima), Tove Fjordingstad (bibliotek), Heidi Jønholt (urbant landbruk og verdikjeder), Roger Jensen (barn og unge, uu/ fm)

POLITIKK VIRKER

HVA skal vi prioritere for å få til **samhandling** for samordna areal og transportutvikling i Telemark

Handlingsprogram 2019-22

for Regional plan for samordna areal og transport (ATP) for Telemark 2015-25

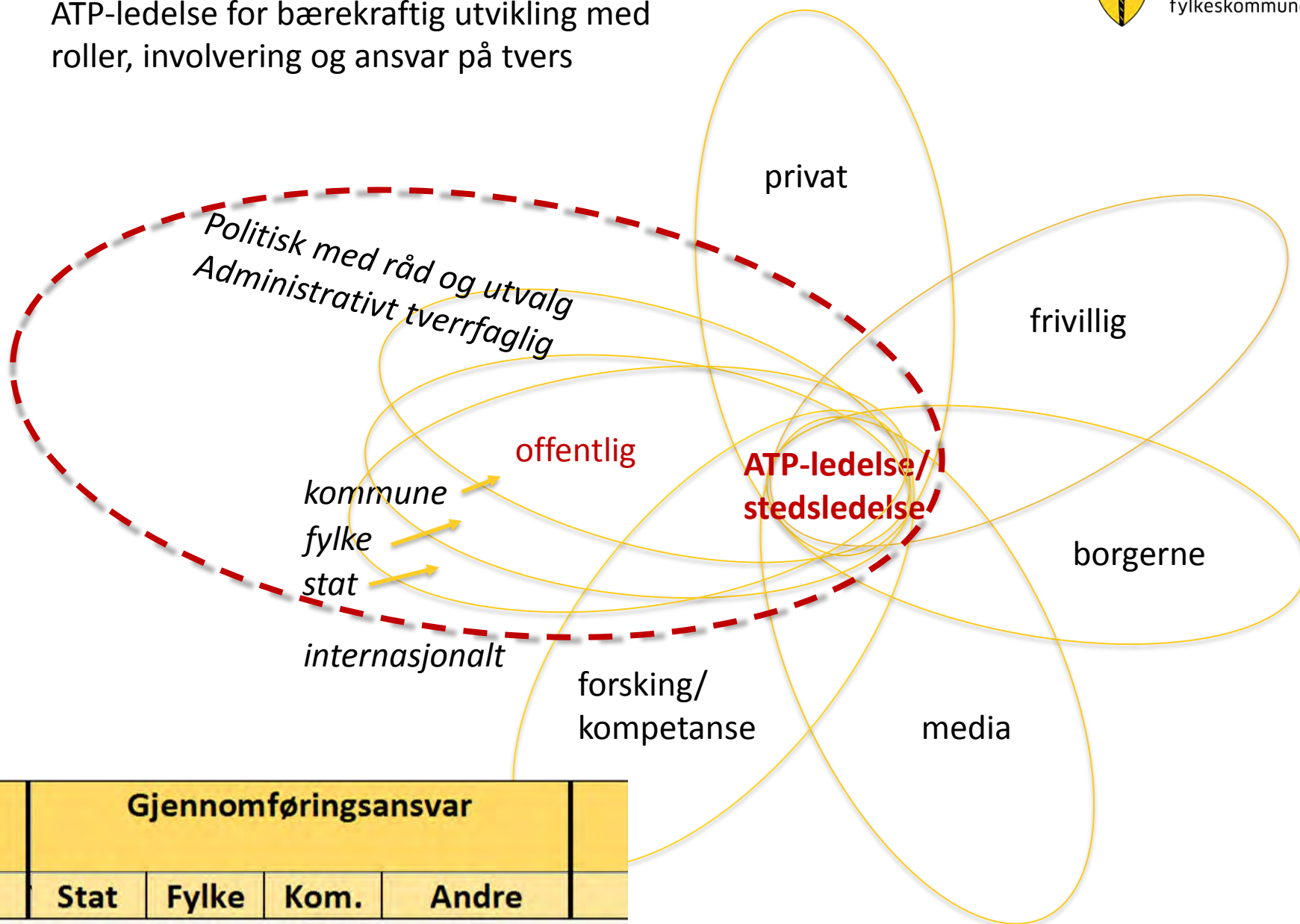

TELEMARK
fylkeskommune

Hexa helix – samhandling

ATP-ledelse for bærekraftig utvikling med roller, involvering og ansvar på tvers

ATP Telemark – overordna strategier

Skal være grunnlag for prioritering!

H Satse på hovedferdselsårer
for større mobilitet for arbeidsreisende og næringstransport

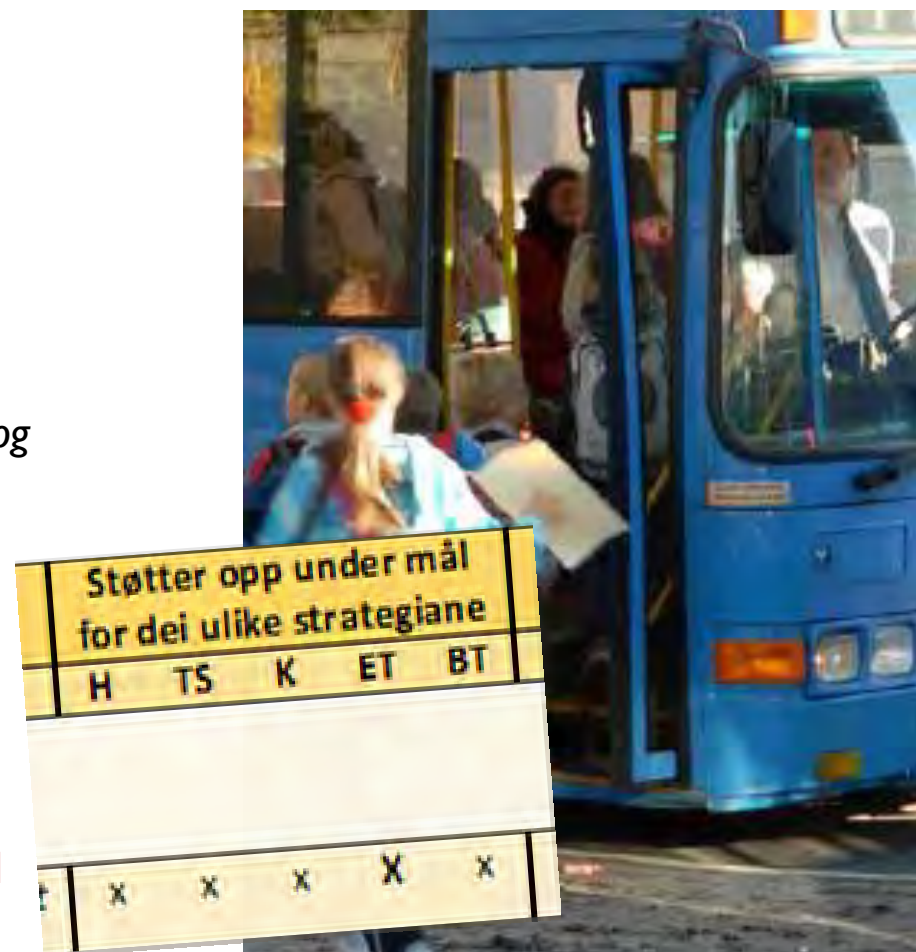
TS Trygging av skoleveger
for bedre folkehelse og trivsel

K Styrke kollektivknutepunkt
for mer brukervennlig og effektivt kollektivnett

ET Effektivisere transportsystemet
for mer miljøvenlig transport , god forvaltning og god framkommelighet

BT Styrke byer og tettsteder
for trivsel, miljø og utvikling

Samhandlingstiltak – vises med X og x
I= investering, D=drift med beløp
og ellers er det strategisk utviklingsarbeid

Investeringsprogram

	Støtter opp under mål for dei ulike strategiane					Finansiering				Gjennomføringsansvar				Kommentar
Tiltak	H	TS	X	EI	BT	2019	2020	2021	2022	Stat	Fylke	Komm.	Andre	
Telemark fylkeskommune sitt investeringsprogram 2019–2022 (2027)														
Bypakke Grenland	x	x	x	X	x	53	53	53	53	X				Tfk sitt bidrag til bystrategisamarbeidet.
1. Større prosjekt veg	X		x			5,6	84,5	54,6	6,6	X				
Fv. 359 Kaste-Stoadalen						5	84	54	5					Blir dyrare, jobbast for å finne løysingar innanfor ramma.
Fv. 34 Mjørlnær-Kleppveien refusjon Porsgrunn kommune						0,5	0,5	0,5	0,5					
2. Utbetring og etterslep	X		x			61,6	24	85	92,7	X				
2.1 Bruer						7	12	15,4	25,2					
Diverse bruor														
Uspesifiserte tiltak								1,9	25,2					Herunder fv. 45 Vrengebru som ønskas framskynda.
Rest bruor på fv. 109						7								
Fv. 359 Åse bru							8,5	13,5						Behov 53 mill. Ønskas framskynda.
Fv. 503 Valjuv bru							3,5							
2.2 Utbetring						44,5	12	69,6	67,5					
Fv. 37 Grønsherad - Mæl						2,4	3	3	2,6					
Fv. 359 Bo - Kleppe						1	1	2,5	3					
Fv. 651 Sauland - Dale								4,6						
Fv. 602 Våladalen - Boklesjø						2	2	4,5						
Fv. 211 Grådalen - Rørholt brygge							3							
Fv. 45 Ofte - Aust Agder grense						3	1	4,5	4,2					
Fv. 60 Nohlegård - Vestfold grense						3,6		5,6						
Fv. 256 Tangen - Heldola						2		1,5	4					
Fv. 801 Ofte - Austbo						3,6	1	8						
Fv. 452 Mostøy l - Kviteseid						2		2,7						
Fv. 806 Ljosvingen - Vinjesvingen						2		4,5	5,8					
Fv. 206 Bamble kurke - Findal								2	6,4					
Fv. 351 Agder grense - Tangen						4		2,5	20					
Fv. 362 Krossen - Haukeligrend						4			3,2					
Fv. 364 Mæl - Ommeyr						2		5	4					
Fv. 56 Rognbu - Fjellbuo						3			6					
Fv. 51 Trommedalsvegen						1,4								
Fv. 37 Overvann - Ryken						1	1	1,5						
Fv. 109 Overlop ved Solberg bru (klim)														
Fv. 109 Lund jernbanebru														
Støvtiltak etter forskrift														
Umålne anlegg - kommer truleg forskrif														

Tilleggsliste

Der står flere innspel frå rådg planfise og handlingsprogrammet 2015-2018 i prioritet rådelege. Dei ytre behov eller lokal ønskje om tiltak:

	Støtter opp under mål for dei ulike strategiane					Finansiering				Gjennomføringsansvar				Kommentar/innspe
Tiltak	H	TS	X	EI	BT	2019	2020	2021	2022	Stat	Fylke	Komm.	Andre	
Tilleggsliste 2019-2022														
1. Større prosjekt veg	X		x									X		Bamby kommunale og vdrakt PT.
Fv. 353 Gausvik														
2. Ubtetring og etterslep	X		x									X		Utiske kostnader Seford kommunas Kort reguleringsplan Status vegravene Status vegraven
Diverse innst														Vine og Seford kommunas Vine kommunas standardisering Bygn skema kommunane og REKO Vine kommunas Ving pensile- og de Sehered kommunas VI-redat Vine og Tokke kommunas. Tokke kommunas bilføre oppretting o Ferdad kommunas Ferdad kommunas
Fv. 504 Langemvaten vedlikehold utbetring Molund br														Prioritert kommunale og VI-redat VT-redat, mndt behov 10 mill. 2020.

Forslag til HP for kollektiv

TELEMARK
fylkeskommune

	Støtter opp under mål for dei ulike strategiane					Finansiering				Gjennomføringsansvar				Kommentarar
Tiltak	H	TS	K	ET	BT	2019	2020	2021	2022	Stat	Fylke	Kom.	Andre	
Kollektiv														
Kollektivknutepunkt og universell utforming. Utvikle haldeplassar og knutepunkt langs fylkesvegar.	x	x	x	X	(x)	0,3 (D)	0,3 (D)	0,3 (D)	0,3 (D)	x	x	x	x	Sjå investeringsprogrammet under. Ikkje fordelt. Arlege driftsbudsjett kan inngå i spleiselag for utvikling.
Arbeid med kollektivknutepunkt: - Rettleiar for heilskapleg knutepunktutvikling leggst til grunn - Lokalisere knutepunkt slik at både sentrumutvikling, langdistanseruter og kundegruppene ivaretaast - Sikre infrastruktur for tilkomst til knutepunkt, matepunkt og haldeplassar.	x	x	X	x	x					x	X	x	x	https://www.ntp.dep.no/Forside/attachment/1926627/binar/v/1192361?ts=15d082041b0 Prioritering av arbeid med knutepunkt/haldeplassar vil gjerast på bakgrunn av behov, innspel til handlingsprogrammet, samhandling og finansieringsmoglegheiter.
Sikre selskapsnøytrale knutepunkt (Rjukan, Seljord, Åmot, Landmannstorget).	x		X	x		0,225 (D)	0,225 (D)	0,225 (D)	0,225 (D)	x	X	x		Behovet er truleg større etter nye busskontraktar.
Enkelt tiltak byttepunkt Ørvella.		x	x	X						X	x		x	
Følgje opp kontraktar for kollektivtrafikken med prioritering av hovudferdselsårar. Tal visar lokalruter i område utanfor Grenland. Tal for Grenland i parentes. Basert på dagens produksjon.	x		x	X	x	132 (137) (D)	132 (137) (D)	132 (137) (D)	132 (137) (D)	x	X	x	x	Halde fram med tre soneprioriteringar for buss. Ca. 3,6 mill. rutekm. per år utanfor Grenland og ca. 4,7 rutekm. per år i Grenland. Driftstala inkluderer ferje, Flexiruter, periodekort på ekspressbussar og TT-ordninga.
Skuleskyss med drosje, tog og privatskyss for heile fylket.			X			46 (D)	46 (D)	46 (D)	46 (D)		X	x	x	9,5 mill. kr av dette er delfinansiering frå kommunar.
Være pådrivar for bruk av materiell og teknologi for reduserte utslepp frå kollektivsektoren og tilgjenge for alle til buss, drosje og ferje.				X							X		x	Innarbeide krav i kontraktar. Drosjer får 1 kr per km ved bruk av nullutsleppskøyetøy, utbetalt etter rapportering.
Attraktivitets- og informasjonstiltak til reisande på smarttelefon og knutepunkt. Utvikling av kollektivtransportens it-system (farte.no, billettsystem med farte-app, Entur (app) og skuleskyssprogram).	x		x	X		5 (10) (D)	10 (D)	10 (D)	10 (D)	X	X			Innkjøp av billettmaskiner i 2019. Jobbe med informasjon om opne skuleruter og bestillingsruter (Flexiruter) i distrikt og oppfølging av transportkontraktar.
Samordning for å knyte saman tilbod (tog/buss/ferje) til effektive reisekjeder.				X						x	X	x	x	Oppfølging av kontraktar og dialog med aktørar.
Måle kundenogde blant bussreisande, vår og haust.				X							X			
Samarbeid om skulestruktur og felles skulerute med koordinert feriestart og ferielutt samt daglege start- og sluttider.				X	x						X	X		Gir meir ressursar til kollektivbødet utanfor Grenland.

Prioritering av arbeid med knutepunkt/haldeplassar vil gjerast på bakgrunn av behov, innspel til handlingsprogrammet, samhandling og finansieringsmoglegheiter.

By- og tettstedstrukturen

By- og tettstadsstruktur										Hjartdal kommune (Formannskapet 23.4.2018)														
Utvikle senterstrukturen i Telemark slik at byar og tettstader blir robuste med tydeleg rolle og tilbod for staden med omland.										Handlingsprogrammet er eit konkret dokument og fordeler ansvar på ein oversiktleg måte mellom partane når det gjeld ansvar for finansiering og for gjennomføring. Det manglar samanheng mellom Handlingsprogrammet sine satsingsområder og investeringsprogrammet. Det må vere samanheng mellom måla og finansieringa. Utan slik samanheng vil måloppnåing ikkje vere mogleg.				Det er ønskelig med mer ressurser til flere satsingsområder. Viktig påpeking, men det er lite økonomisk handlingsrom. Strategisk arbeid må fortsette også der det er lite ressurser. Politiske prioriteringer virker.		Viss avhengig av strategisk arbeid og samhandling for å nå mål for regionalt samordna areal- og transport utvikling. Det vises driftsmidler til oppfølging på kollektiv, fortetting, stedsutvikling/pakker, uu og gs. Ellers stramme investeringsrammer.								
Lokalisere formål riktig, som nøkkeltiltak for mål med samordna areal og transport og ledd i berekraftig utvikling. Følgje opp retningslinjer og foresegn i ATP Telemark.																								
Arbeide fram og fastsette lokalt forankra tettstads- og sentrumsgrenser i kommuneplanane sin arealdel.																								
Bidra til klimareduserande tiltak, klimatilpassing og fleirbruk ved offentleg lokalisering, verksemd, planlegging og investering i infrastruktur innanfor tettstadgrensene.										x	x	x	x	x										
Vidareføre fortetting med kvalitet for å bidra til målet om at minimum 70% av veksten til bustadutvikling skal skje innanfor tettadgrensene i kommunane. Stadidentitet, funksjonsblanding, fleirbruk av offentlege bygg, gode møteplassar og investeringar i offentlege rom i byar og tettstader inngår.													X	0,3 (D)	0,3 (D)	0,3 (D)	0,3 (D)		x	x	KDU, HB, ENOVA, KS, lokale sentrums-aktørar	6 kommunale prosjekt fekk i 2017 kroner 100 000 kvar til programmet Fortetting med kvalitet. Arbeidet held fram saman med fleire kommunar, HSBanken, Distriktssenteret m fl. Berekraftige og attraktive bustadmiljø og bustader for ulike målgrupper innafor tettadgrensene er deltema.		
Gjennomføre, bidra i, forske på og prioritere tilskot til tiltak på framtidsretta areal- og transportutvikling i by- og stadutviklingsprosjekt, som Bygdepakke Bø og Sauherad, bygdepakke Vest-Telemark, bymiljøpakke Kragerø m.fl. Sikre effektiv og miljøvenleg transport i og mellom stadene.											x	x	x	X	0,3 (D)	0,3 (D)	0,3 (D)	0,3 (D)	x	X	X	x	Prioritere lokale stadutviklingsprosjekt som bygger opp under byen og tettstaden som kollektivknutepunkt med særpreg knytt til struktur og byggeskikk, historie, teneste- og næringsutvikling, mangfaldig busetting og som sosial arena. Skape stoppeeffektar og klimasmarte løysingar.	
Spisse planrettleiing og planuttaler på atp-omsyn: framheve god lokalisering, fortetting med kvalitet, gs-, kollektivtiltak og utforming som understøtter klimamål, arbeidsplassvekst, befolkningsvekst og levekår med vekt på særpreg og stadidentitet i byane og tettstadene.											x	x	x	X					x	X			Fylkeskommunen kan styrke sin rolle som regional plan- og ordningsmynd. Vidareutvikle samarbeidet med fylkesmannen om styrka rettleiing og oppfølging av ATP i planuttaler.	
Utarbeide forslag til kommunale retningslinjer for utbygging knytt til uteareal inkl. leik, framkomme, trivselstiltak, grønstruktur, universell utforming, parkering mm.											x			X						x	X	x	Fortettingsprogrammet og pilotarbeid i kommunane kan samla vere til inspirasjon for rettleiande prinsipp for fortetting, offentlege rom og urbanitet i Telemark.	
Mobiliteitsplanlegging i byar og tettstader, og ved lokalisering/utvidingar for å sikre grøn, kombinert transportutvikling.											x	x	x	x						x	x	X		Bidra til kunnskap om personbilreduserande tiltak og auka miljøvenleg reising. Fysiske tiltak, lokalisering, enkle grøne reisevaner, restriksjonar, haldningsskapande arbeid osv.
Utvikle, opparbeide og drifte attraktive universelt utforma sentrumsnære turvegar og grønstruktur med folkehelseiltak og aktivitet for alle.											x		x	X	0,2 (D)	0,2 (D)	0,2 (D)	0,2 (D)	x	x	X	x	Vidareføre samarbeidet mellom fylkesmannen, fylkeskommunen, statens vegvesen, frivillige og kommunane. Alle kommunane har ein eller fleire sentrumsnære universelt utforma turvegar med meir eller mindre behov for vidareutvikling og drift.	
Vidareføre støtteordningar og tiltak som fremjar framkome for alle og fysisk aktivitet og folkehelse i nærmiljøet som nærfriluftslivstiltak, trafikktryggleikstiltak, spelmiddeltiltak, sentrumsnær turvegutvikling med meir.											x		x	X						X	X	X	x	Trafikksikre tiltak for barn, ungdom, vaksne, eldre og besøkande som stimulerer til meir bevegelse og deltaking i lokalmiljø og regionale attraksjonar.
Skilte inn- og utfart til stader, sykkelruter med -parkering og gangløysing likt.											x			X	x					X	x	x		
Delta i (internasjonale/nasjonale/regionale) pilotprosjekt for stadutvikling i samarbeid med kommunar og andre aktørar.										x	x	x	x	X					x	x	X	x	Kompetanseheving for smart gjennomføring.	

Bamble kommune	Fyllestasjon for biometan i Bamble kommune	Transport	3750
Bø kommune	Elsykkeltesting i Sykkkelbygda Bø	Transport	700
Fyresdal Kommune	Bygg i Tre	Nettverk	275
Hjartdal kommune	Sauland nye skule	Andre sektorer	6500
Kragerø kommune	Bymiljøpakke Kragerø	Transport	900
Kviteseid kommune	Urbanisering fortetting og grønt bumiljø i sentrum	Andre sektorer	900
Porsgrunn kommune	Offentlig fyllestasjon for biometan i Porsgrunn	Transport	3750
Sauherad kommune	Massivtre-/klimavennlige omsorgsboliger	Andre sektorer	2000
Sauherad kommune	Klimavennlig strandsoneplanlegging i Sauherad	Areal- og transportplanlegging	600
Sauherad kommune	Sykkelparkering for arbeidsreisende	Transport	185
Sauherad kommune	Ladepunkter for drift i Sauherad kommune	Transport	135
Skien kommune	Kverndalen i nytt lys	Transport	5000
Skien kommune	Sykkelparkering Landmannstorget kollektivterminal	Transport	300
Telemark fylkeskommune	Klimaregnskap for TFK og Telemark fylke	Forprosjekt	200
Telemark fylkeskommune	Klimanettverk for Telemark	Forprosjekt	150
Telemark fylkeskommune	Ni ladepunkter ved Telemark fylkeskommune	Transport	162
Telemark fylkeskommune	Sykkelparkering ved fylkesadm. og vgs.	Transport	200
Tinn Kommune	Atrå barne og ungdomskole	Andre sektorer	7500
Tinn kommune	Verdensarvbyen Rjukan på sykkel	Areal- og transportplanlegging	150

Politikk virker!
 Verdibaserte VIRKEMIDLER
 gir aktivitet og resultat i
 kommunene

**Klimasats-søknader
 fra Telemark 2017**

70/30

Områdequalität gir innhold og formkrav til gjenbruk og fortetting

FORTETTINGSANALYSE BØ SENTRUM

Kartet over viser potensialet for max fortetting av Bø sentrum. Vedlegg 3.

4. FOLKESTADBYEN I FRAMTIDA
Folkestadbyen skal vidareutviklast som den bærekraftige og ekologiske landsbyen den historisk sett har vore. Gjennom strategiske grep skal dei legast (i rette for fleire bustader og sukkulitet).
Folkestadbyen. Denne vidareutviklinga skal effektivt og utvikling av lokal økonomi.
Fakta Grenland AS - Tjernesdal - Hønefoss

Bygdepakke Bø og Sauherad

Hovudprosjekt 2018-2020

Bø kommune v/ Bygdepakke Bø og Sauherad FORTETTINGSANALYSE GVARV

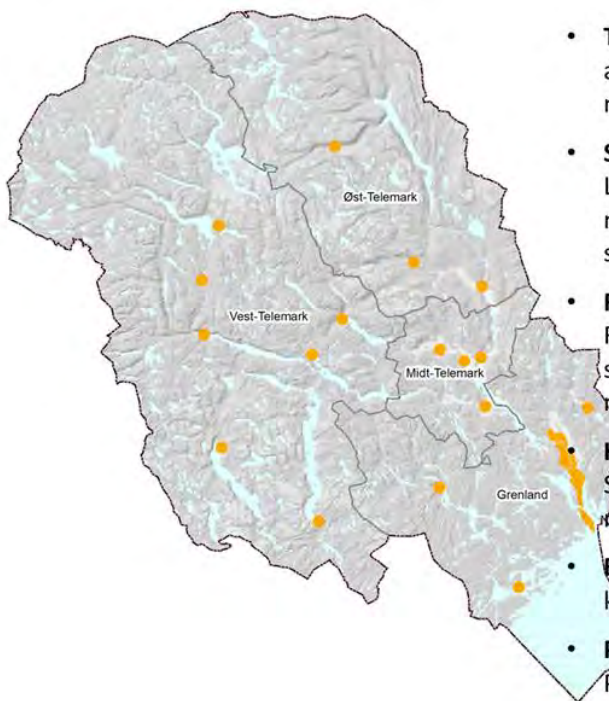
Dato: 05.06.2019
Versjon: 02

Utvikle senterstrukturens byer og bygdebyer

70/30%

Fortetting med kvalitet 2017-2019 – casekommuner og nettverk

- **Tokke** med kartlegging for plan og realisering av attraktiv og klimavennlig fortetting med møteplasser i sykkelstedsstedet Dalen
- **Seljord** – fortetting og flersysleri på Lomodden, fra mulighetsstudie til realisering med stedsidentitet, leik og kobling til sentrumsnær turvei
- **Fyresdal** - fortetting med kvalitet i Folkestadbyen med klimasmarte, stedstilpassa hustyper for ulike målgrupper med bolig, næring, sjøhushold og omstilling
- **Hjartdal** med Klimasmart landsbyliv i Sauland, nye næringer, boformer og møtesteder
- **Bø** med veiledende plan for fortetting med kvalitet og offentlige rom (VPFOR)
- **Porsgrunn** - mulighetsstudie knutepunkt Porsgrunn med utviklingspotensial, grunnlag for forhandlinger om byvekstvtaler og utviklingsstrategi fra muligheter til plan/tiltak

- Regulere kombinert formål
«bebyggelse og anlegg» (1800)
- bolig/forretning, (1801)
 - bolig/forretning/kontor, (1802)
 - bolig/tjenesteyting, (1803)
 - bolig/kontor, (1804)

- Aktuelle formål (sosikode)
- Boligbebyggelse – konsentrert småhusbebyggelse (1112)
 - Garasje anlegg for bolig- / fritidsbebyggelse (1119)
 - Parsellhage –(1630)
 - Uteoppholdsareal (1600)
 - Lekeplass (1610)
 - Uthus/naust/badehus (1589)

Arhusjordet - fortetting med kvalitet
Skisseprosjekt
Første faseplanutvikling, 2018
Landskapsarkitekt

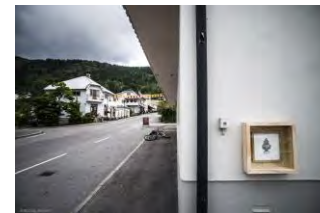
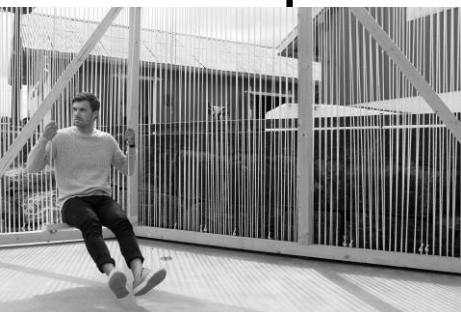

Kviteseid i framtida – med spennende næringshage i Vest-Telemark

TELEMARK
fylkeskommune

Framtida på bygda

– GRØN OG NYSKAPANDE!

Vest-Telemark Næringshage i Kviteseidbyen
Torsdag 20. november 2014

Bærekraftige byer og sterke distrikt

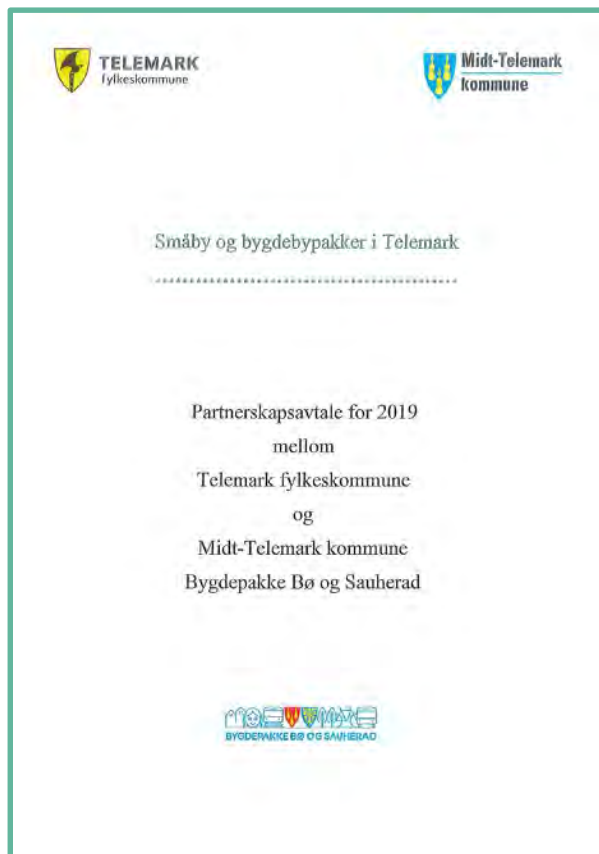
Senterstruktur i hierarkiske områder og flerkjerneområder i Telemark

Steders **rolle** og attraksjonskraft for innbyggerne og næringslivet

By/bygdeby i satp-sammenheng for **klima**, bærekraftig lokalisering av **arbeidsplasser**, tjenester og **befolkning** og for **levestandard**/ inkludering

Småby- og bygdepakker

Attraksjonskraftmodellen anvendt i ATP - arbeid

Hvilke **strukturelle forhold** styrker – som **vei, gs og kollektiv**?

Utenom strukturelle forhold – hva kan bidra til **vekst**?

	Bedrift	Besøk	Bosted
Omdømme			
Areal og bygninger			
Stedlige fortrinn			
Stedlig identitet og kultur			
Folkelig identitet og kultur			

NYTT
NYTTIG og
NYTTIGGJORT

Tillit....

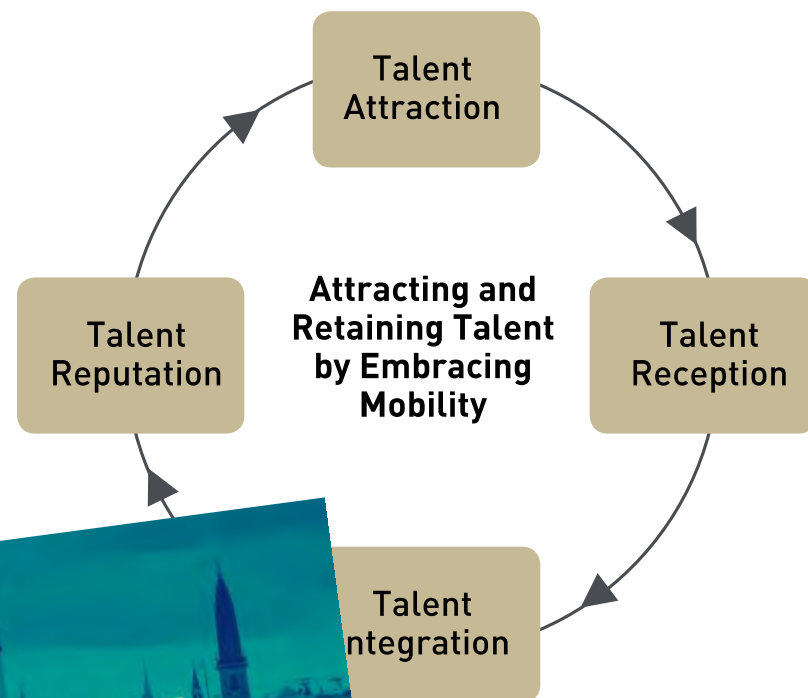
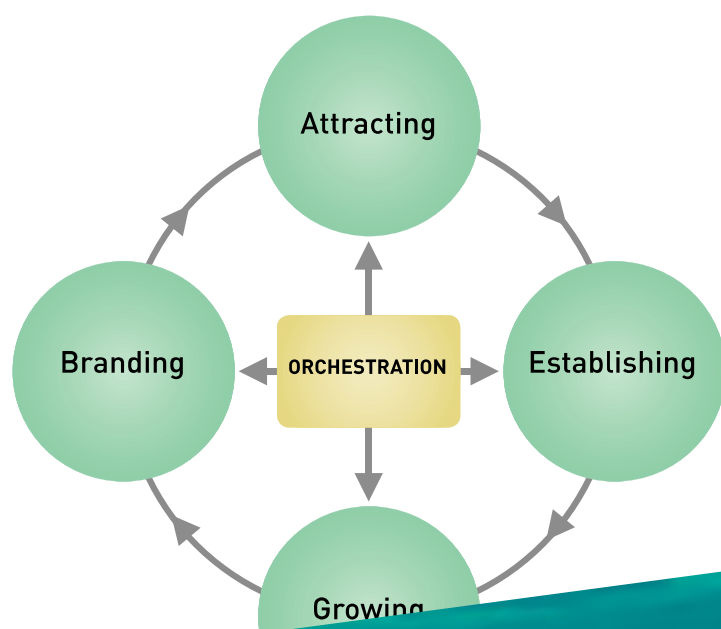
Attraksjonskraft gjennom **stedsinnovasjon** for bærekraftig vekst i BBB

Hvordan **lokalisere** bærekraftig? Hva har vi/hva vil vi få til - for hvem/målgrupper? Hva virker?

Bedrifts-/Talentvekst (BAM/TAM)

– orkestrere å etablere, vokse, brande, attrahere

Stedsledelse for næringsutvikling og bostedsutvikling basert på **verdier** og stedsidentitet?

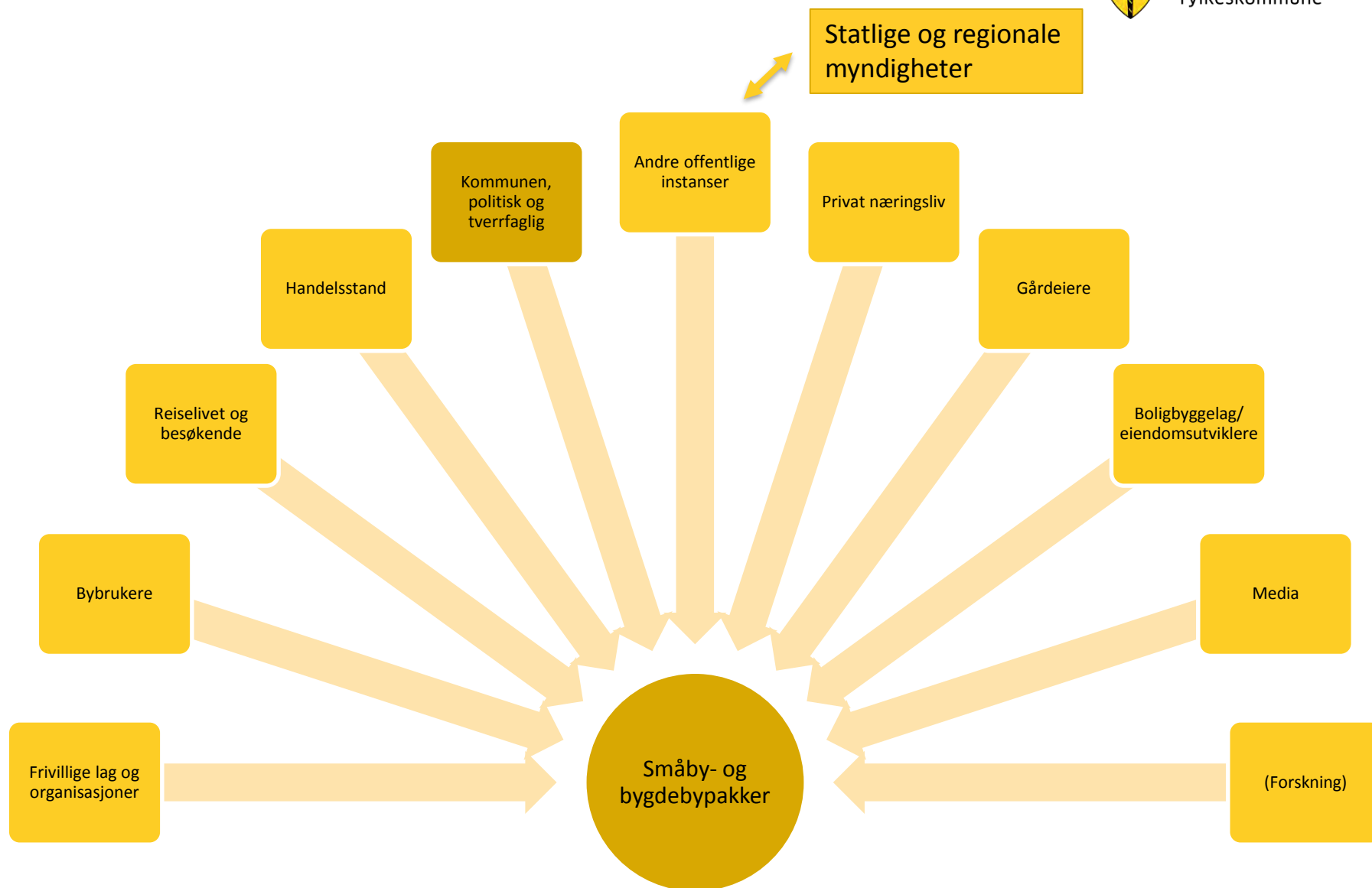

Copyright: Tendensor

JOBBE SMARTERE SAMMEN

Modeller fra Business/Talent attraction management,
Nordic place Academy, Tendensor, Se

Medvirkning er grunnlag for utvikling

Organisering varierer med prosjekt

Småbypakke Rjukan by

Prosjekteiere (PE): Rjukan Næringsutvikling

Oppdragsgiver (OG): Rjukan Næringsutvikling

Prosjektansvarlig (PA): Tor Helge Flåto

Prosjektleder (PL): Karin Rø

Arbeidsgruppe: (Styringsgruppe?)

- Handelsstanden
- Gårdeiere
- Reiselivet
- Telemark fylkeskommune
- Tinn kommune – plan
- Tinn kommune- teknisk
- Tinn kommune – **verdensarv**
- Tinn kommune – kultur
- Boligbyggelaget
- Frivillighetssentralen/innbyggere
- Omstilling – Innovasjon/ungdom
- RA/lokalavisa
- Andre personer vil bli trukket inn i arbeidet ved behov

Bymiljøpakke Kragerø

- Omstillingsprogrammet
- Internasjonal møteplass og kunstnerkvartal (bolyst – stedsutvikling)
- Bymiljøpakka

Bygdepakke Bø

Strategisk styringsgruppe

Arbeidsgruppe

Arbeidspakker

- Bø og Sauherad kommuner (Midt-Telemark)
- Fylkeskommunen
- Statens vegvesen
- Fylkesmannen
- Bane NOR
- Jernbaneverket
- Pluss samarbeid med
- Distriktssenteret
- TØI
- Høgskolen i Sørøst-Norge
- Sentrumsringen i Bø
- Grunneiere
- Skoler
- Institusjoner
- Frivillige organisasjoner

Hva skal til for å nå mål om en levende by?

Levende byrom og
Rjukan Torg

Aktiviteter og
arrangementer

Overnattingstilbud

Opplevelser/
formidling av historien

Boliger og
bomiljø for alle

Pent, ryddig,
reparert og
dekorert

Kollektivtilbud

Serveringstilbud,
nye næringer og
møteplasser

Tilrettelegging for
sykkel, vandring og
urbant friluftsliv

Parkerings-
plasser

Handel- og
servicetilbud i
verdensarvbyen

Mennesket i sentrum

Rjukan by

Helårs hjerte i byen
med vannkraft og isbane i solspeillyset
Småbypakke Rjukan by

Bymiljøpakke Kragerø

Omstillingsprogrammets fokus på bo, besøk, bedrift

Kirkegata - Kragerøs kunstnerkvartal og internasjonale møteplass

Hva har vi gjort?

Kunnskapsbygging

Økonomisk oversikt 2018

	Arbeidspakker (AP)	Estimerte kostnader 2018	Finansiering -behov i 2018
--	--------------------	--------------------------	----------------------------

AP1 Prøv ein elsykkel! (AP er fullfinansiert med Klimasatsmidlar og eigeninnsats med hovudkostnads

AP2 Temaplan for s og Bø kommun

AP3

Arbeidspakke 08

9 Utvikling av Bøgata

8 Utvikling

11 Mobilitetsstrategi

12 Forskningsprosjekt

13 Rettleiar for uterom og fortetting

Samordning

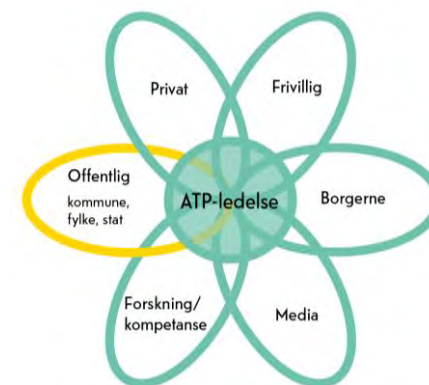
Utvikle målemetodar for tettleik og utviklingstrekk, løpemeter veg og gs-veg, transportfordeling (RVU), tal på trafikantgrupper og ev. andre målområde for atp.

Samarbeid med kommunane om meirverdiar ved investeringar gjennom innovative offentlege innkjøp.

Anvende og vidareutvikle nettverk og samarbeidsarenaer som bidreg til utvikling innan areal- og transportområdet.

TELEMARK
fylkeskommune

- Handlingsprogram med **økonomi** for **gåvennlige steder**
- GÅ for **partnerskap** som fremmer kunnskap og gjennomføringskraft i arbeid med rett lokalisering, innhold og tilrettelegging for folk i byer og bygdebyer
- Samarbeid om
stedsutvikling og framkommelighet med vekt på mjuke trafikanter
 - for klima, samfunnsøkonomi, næring, livskvalitet og folkehelse

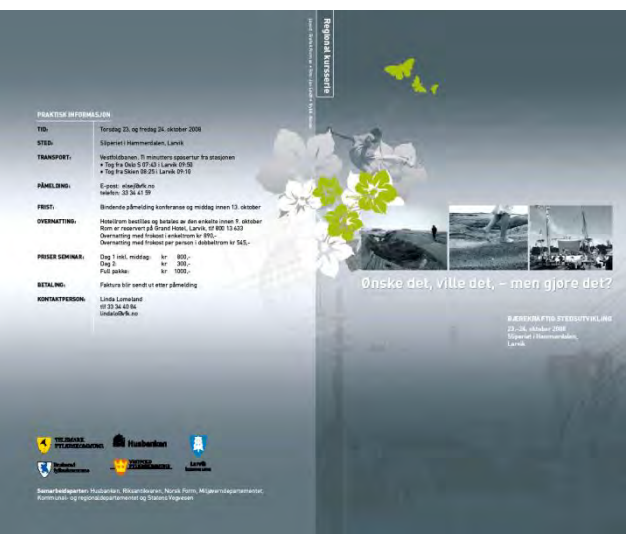
17 SAMARBEID
FOR Å NÅ MÅLENE

MÅL 17: STYRKE GJENNOMFØRINGSMIDLENE OG FORNYE GLOBALE PARTERSKAP FOR BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Organisering for stedsinnovasjon gjennom stedsutvikling og pakker

- **Nasjonalt forum for stedsutvikling** – verdifull og motiverende samordning og dialog mellom dep., dir. ↔ fk ↔ kommunene
- **BTVØ(AA) stedsutvikling?**
- Stedsutvikling i Telemark
 - Kystkultur
 - Fjellregionen
 - Industriaksen
 - Sogelandet
 - Vannveiene
 - **Det urbane Telemark**
 - **PAKKER?**

Vi må møter framtida med innsyn og
utsyn... og gjennomføre gode grep

Handlingsprogram 2019-2022 for Regional plan for samordna areal og transport (ATP) for Telemark 2015-2025

Vedtak Fylkestinget 23-24. oktober 2018

TELEMARK
fylkeskommune

På sporet for framtida?
Politikk virker 😊

Initiativ

Vilje

Mot

Medvirkning

Kreativitet

Forankring

Mobilisering

Engasjement

Samarbeid

Aktivitet